

v Dolině pěti jezer

a když v neděli Pán Bůh ukončil
stvoření
zůstalo mu v kapse u zástěry
trochu stříbrné tmy
ve zřítelnicích trochu zeleně
zlatý pyl ve vlasech
a blankyt na dlaních
i vrátil se Bůh v půli nebeské dráhy
v pěti vodách pěti jezer
se myl a máchal šaty
a černé vody granátověly
stříbřely zelenaly blankytně zlátly
a z l a h o d n ě l y
v o d y

jako tvář Boží při zavolání člověka

*Waclaw Oszejca
přeložil František Xaver Halaš*

Foto: Jaroslav Mejvald

Úvodem

V Plzni oslavy výročí konce války silně slavili. Televize uvedla film o zvěrstvech Čechů na Němcích po válce. Amnestovat zločince bez změny života je slabostí a výsměchem obětem.

Želíme smrti Otakara Motejla. Na jeho životě je vidět, že se pro dobro dá vždy něco udělat.

Volby byly poučné. Příště nesmíme nechat svévoli politiků dojit tak daleko, je nutné je stále hlídat, nemají odpovědnost rodičů.

Každý desátý volič volil komunisty. Ti dostali příkaz: „Přiveďte alespoň jednoho k volbám“. Mají silné sebevědomí. Proč si my netroufneme: „Pomozte alespoň jednomu člověku objevit boží přátelství“.

Zlatá medaile hokejistů znamená nejen pro naši širokou veřejnost víc než Svatodušní svátky. Stříbrnou medaili ruští hokejisté hned sundali z krku.

Katedrála patří státu i církvi. Kéž by se tak stalo se všemi kostely.

/v

POMNÍČEK

Za totality byli tzv. církevní tajemníci dohlážiteli nad církvemi, přímo řízení tajnou policií. Na podzim roku 1969 jsem měl velké potíže s krajským církevním tajemníkem v Hradci Králové při nástupu do diecéze. Tím víc mne překvapilo vlídné uvítání okresní církevní tajemnice v Trutnově. Paní Jana Kvapilová, dáma v nejlepších letech, mi hned sdělila, které fary nemusím navštěvovat – cenná to informace v době, kdy nikdo nikomu nemohl věřit.

Před 1. májem roku 1970 se ozvala, že by slavila se mnou. Seděli jsme v kavárně a pozorovali průvod. Bylo to vlastně loučení. Krátce nato byla odvolána z funkce. Tato vzdělaná marxistka, zapálená pro „nový svět“, trpěla nejen invazí vojsk r. 1968, ale stalinismem vůbec. Soudruzi se jí vyhýbali. Žila pak osamocně svůj důchod v chalupě „za kominem“. Tam jsme ji navštěvovali, zvláště místní administrátor P. František John. Zajímala se o lidské osudy a cesty bývalých levi-

čáků, např. Jaroslava Seiferta, který jezdil na faru v Činěvsi. Synové národního umělce a člena ÚV KSČ Františka Halase, básníka, ji udivovali a chtěla o nich něco vědět. Jan i František totiž skončili v Církvi a Františka jsem často vidával u Reynků v Petrkově. Paní Kvapilová nám zase vyprávěla o Stalinovu nástupci Malenkovovi, který skončil jako kostelník v cerkvi a kajicník na kolenou před ikonostasem. Bývalá církevní tajemnice byla zvědavá i na to, co se děje na blízkém „Hrádečku“, kde se formovala „alternativní“ politika a kde se to hemžilo tajnými policisty. Byla by ráda poznala i Václava Havla. Až po letech, kdy jsem už sloužil v Rychnově nad Kněžnou, jsem se dověděl, jak zemřela. U P. Johna složila životní zpověď, Stůl Páně a Evangelium jí pomáhalo v uzrávání k závěru života. Dnes na místě její chalupy stojí moderní rezidence. Chodívám procházkou na Dvoračky a vzpomínám na paní Janu Kvapilovou a její hledání i konečné nalezení smyslu života a pravdy věčné.

Jan Rybář

CO JE NÁM NABÍZENO, ČÍM ŽIJME A CO NABÍZÍME?

*Z lásky jsme byli stvořeni,
z lásky jsme opečovávaní,
láskou jsme zachraňováni.
K lásce jsme zváni.*

Bůh nás učí žít - pracovat i slavit.

K dopravnímu provozu nestačí říci: „Chovejte se všichni na silnicích a ulicích ohleduplně“, dost dlouhá řada pravidel stanovuje, jak se máme v určitých situacích zachovat. Podobně v soužití s druhými nestačí výzva: „Mějte se rádi“. Bůh nám radí a ukazuje, jak je dobré v určitých situacích jednat. Radí se u něho učíme. Na Ježíšově životě vidíme jak jednat s přáteli i nepřáteli, s mocnými i podřízenými, jak se nehrbit ani nepovyšovat, jak udržovat dobré soužití, budovat přátelství a vytvářet podmínky pro spravedlivý život v „pokojí“.

Jestli na nás druzí budou vidět, že o sebe vzájemně stojíme (naš zájem o druhé začíná tím, že si v kostele sedáme k druhým, neboť naše vzájemná blízkost je pro nás víc než lpění na „svém místě“), pak budeme světlem pro druhé. Jestli budeme ochotní si vyříkávat spory podle Ježíšových pravidel, budeme pak umět poradit druhým a staneme se „solí země“. Jestli budeme pracovat pro společné dobro, budeme „kvasem v těstu“, budeme „tvůrci pokoje“.

Každý si může přecíst a přesvědčit se, že Večeře Páně je svatební hostinou. Nejsme pozvani jako svatebními hosté, jsme dokonce milovanou nevěstou! Pravda, po všech stránkách chuďoučkou. Pocházíme z obecní pastoušky, spravedlnost, věrnost a dobré vychování není naší silnou stránkou. (Kde kdo koketujeme s bohem války, moci a násilí – Marsem, s bohyní nevázanosti – Venuší),

NELEHKÁ ČETBA

V Květnovém Okénku jsme přetiskli rozhovor s Niklasem Frankem, synem válečného zločince Hanse Franka, generálního guvernéra nacisty obsazeného Polska, odsouzeného Norimberským soudem k trestu smrti. N. Frank napsal knihy: „Moje matka“ a „Můj otec“. Už jsem je přečetl. Ještě nikdy jsem se nesešel s tak otevřenou kritikou rodičů. Vždycky jsem přemýšlel, co je to za lidi, kteří ubližují druhým? Jak uvažují? Když jsem kdysi kaplanoval v Pardubicích (byla tam ženská věznice), říkal jsem si, kdybych tak mohl pozorovat bachařky. Estébáci se tvářili jako normální lidé. Když Židé chytli a soudili Eichmana, psychiatr prohlásil: „Je to normální člověk, žádný sadista“.

N. Frank poctivě popisuje myšlení a jednání svých rodičů. Nešetří je, ale co by dal za to, kdyby se byli káli.

Jeho bratr Michael nikdy nepřiznal vinu svých rodičů a jeho děti nenáviděly jeho pokrytectví. Tak byla další generace pozna-

s bohem požívačností – Bakusem.) Přesto si nás král vybral za královnu! Nekouká na naši pošramocenou minulost a nevábné mravy. Máme možnost se stát nevěstou, která si oblíbí vznešené chování, která už nemá zapotřebí zlovyků pavlačových klepen a nectností ulice. Od svého ženicha se můžeme všemu naučit.

Čerstvě těhotná Ježíšova matka navštívila svou příbuznou Alžbětu (31. května). (Její chvalozpěv „Velebí má duše Hospodina“ se v lidové zbožnosti neujal, vyžaduje přemýšlení.)

Slycháváme nebo sami říkáme: „Viš, kdo mě dnes navštívil?“

„Navštívila mě sousedka“. „Navštívil jsem ... , byl jsem pozván k ...“

„Letohrad navštívila madam Albrightová.“

„Českou republiku navštívil papež.“

Nás často navštěvuje Ježíš v mnohem větší míře než Alžbětu při jeho první návštěvě.

To nás může náramně a na dlouho poznamenat ...

Když praotec Jákob plný strachu utíkal z domu před rozzuřeným bratrem, neměl na nic jiného pomýšlení. V noci se mu ve snu ukázal Bůh a nabídl mu požehnání. Ráno se Jákob chytil za hlavu: „Tady byl Bůh a já, a já jsem to nevěděl. Kdybych to byl věděl, to bych nespal.“

My za bdělého stavu slyšíme: „Hle, beránek boží ...“, a dokonce odpovídáme: „Pane, nejsem hoděn setkání s tebou, ale smiluj se nade mnou ...“

Nadosmrťi si toho budu považovat“.

Večeře Páně je hostinou hříšníků. Zván je každý, jen by si strašně uškodil, kdyby přišel bez „svatebního roucha“, kdyby se nerozhodl přijmout Ježíšova pravidla k soužití, kdyby neměnil svůj dosavadní život. /v

Nezáleží na kritikovi, na člověku, který ukazuje, jak nějaký silný jedinec klopýtl či že se vykonavač dobrých skutků mohl snažit ještě víc. Naši úctu si zaslouží hlavně člověk, jenž vstoupil do arény, člověk, jehož obličej je umazaný od prachu, potu a krve, člověk, který udatně bojuje a přitom znovu a znovu chybuje a selhává, který zná nadšení a mimořádné odhodlání a angažuje se ve správné věci, který v lepším případě uspěje a v horším sice ztroskotá, ale ztroskotá za vynaložení velké odvahy, protože takový člověk se nikdy nezařadí k lidem chladným a vystrašeným, kteří nikdy nepoznají ani vítězství ani porážku.

*z projevu Theodora Roosevelta
na pařížské Sorboně r.1910*

(NE)SMĚLÝ POKUS O ŠEST ZÁKLADNÍCH PRAVD

Jediný původce všeho co je, se nazývá Bůh.

Z evangelíí víme, že je nejvyšší shovívavý.

Bůh je Bytí, Poznání a Radost.

Dle Krista: Otec, Syn a Duch.

Syn – Logos – se stal člověkem, aby nám představil Otce, ukázal cestu k němu – a stálo ho to život.

Kristus nás ubezpečil, že člověk je nesmrtelný.

Bez lásky ke Kristu a k člověku není oslavení, ale zoufalství na věky. *Jan Rybář*

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

*29.6.1900

„Co to znamená ochočít?“

„Je to něco, na co se moc zapomíná,“ odpověděla liška. „Znamená to vytvořit pouta...“

„Tady je to mé tajemství, úplně prostinké: správně vidíme jen srdcem,“ řekla liška.

„Co je důležité, je očím neviditelné.“

„Co je důležité, je očím neviditelné,“ opakoval malý princ, aby si to zapamatoval...

„Lidé na tuto pravdu zapomněli,“ řekla liška.

„Ale ty na ni zapomenout nesmíš. Stáváš se navždy

zodpovědným za to, cos k sobě připoutal...“

„Jsem navždy zodpovědný...“ opakoval malý princ, aby si to zapamatoval.

7.7. 1940 řekla žurnalistka Dorothy Thompsonová Saint-Exupérymu ve starosti o jeho život na frontě: „Vždyť jiní jsou také schop-

Foto: Josef Čermák

menána zločiny prarodičů. Toho byla Niklasova dcera pravdivostí a poctivým soudem svého otce ušetřena.

Ty obě knihy jsou velice užitečné pro poctivé lidi a pro porozumění tomu, jak si Bůh představuje spravedlnost a pravdivost a za jakých možností od něj můžeme dostat odpuštění.

Čtení těch knih není nijak povznášející, ale je osvobozující. Postoj N. Franka není proti lásce k rodičům. Kolik dětí je poznamenáno nepřiznanými zločiny nebo chybami svých rodičů?

Ježíš říká: „Pravda vás osvobodí (boží pravda, která za velice výhodných podmínek nabízí odpuštění)“. Jen tak mohou děti (i naše) – přes provinění rodičů - rovně růst. Odkazujeme jim blahé nebo neblahé dědictví. /v

ni být piloty... Ale vy, vy jste spisovatel, vy dovedete posoudit události a budoucnost. Francie vás bude potřebovat. Evropa vás bude potřebovat!“

„Velice se mýlíte. Nikdo nemá nyní právo napsat jediné slovo, pokud se nepodílí na utrpení svých kamarádů. Kdybych nenasazoval vlastní život, nebyl bych schopen psát... Musíme psát, ale vlastním tělem.“

27. listopadu 1940 je nad Středozemním mořem v dopravním letadle sestřelen andský hrdina Guillaumet (omylem, Italoové si ho spletli s britských letounem): „Guillaumet je mrtev. Dnes večer se mi zdá, že už nemám přátel... Domníval jsem se, že se to stává jen velice starým lidem, že poztrácejí na své cestě všechny přátele, naprosto všechny.“

Kdysi o Guillaumetovi řekl: „Odvaha byla u něho především výsledkem přímého charakteru.“ Tuto větu lze plným právem vztáhnout i na jejího autora.

„U lidí mne nezajímá, čím jsou, ale čím se stát mohou.“

„Od začátku války jsem se změnil. Dospěl jsem k naprostému pohrdání vším, co se týká „mne“. Jsem podivně, téměř trvale nemocný a je mi to úplně jedno. Chci dokončit svou knihu. To je vše. Směňuji se za ni. Myslím, že teď vězí ve mně hluboko jako kotva ve vodě. Na věčnosti budu dotázán: „Co jste udělal se svými schopnostmi a jak jste působil na lidi?“ Poněvadž jsem nezemřel ve válce, směňuji se za něco jiného, než je válka...“ (8. září 1941)

„Exupéryho vypravování a Churchillovy proslovy jsou nejlepší odpovědi, jakou demokracie našla proti Mein Kampf.“ časopis The Atlantic Monthly, 1942

„Fyzickou odvahu příliš neoceňuji, život mi ukázal, co je opravdová odvaha: je to odvaha odolávat, jestliže nás okolí odsuzuje. Víím, že jsem byl daleko odváznější, když jsem musel dva roky snášet urážky a pomluvy a nesejít z cesty stanovené mým svědomím, než když jsem z letadla fotografoval Mohuč a Essen...“ (8.12.1942)

„Odjízdim. Je to můj dluh. Odjízdim do války. Nemohu snést být daleko od těch, kdo hlaďovějí. Nemám jiný prostředek jak mít klidné svědomí než nevyhýbat se utrpení. Vyhledávat co nejvíc utrpení. A bude mi toho velkomyslně dopřáno. Přes to, že v nynějším stavu nemohu bez fyzické bolesti nést ani dvoukilový balíček, zvednout se z postele nebo zvednout kapesník ze země! ... Neodjízdim zemřít. Odjízdim trpět a být tak ve spojení se svými... Nemám chuť se dát zabít, ale jsem ochoten takhle zemřít.“ (manželce, duben 1943)

„Je mi dnes hluboce smutno – ze všeho. Smutno z mé generace, které chybí jakáko-

li lidská podstata. Která poznala jako formu duchovního života jen bary, matematiku a automobily a ocitá se dnes v naprosto bezbarvém, čistě stádním dění. Nikdo to většinou ani nepostřehne... Nenávídím svou dobu ze všech svých sil. Člověk v ní umírá žízni... Stačí si poslechnout vesnický zpěv z patnáctého století, a míra našeho úpadku je zřejmá. Zbývá už jen hlas robota propagandy (odpusťte). Dvě miliardy lidí slyší už jen robota, rozumějí už jen robotu, mění se v roboty...“

Je mi úplně jedno, budu-li ve válce zabit... Je úžasné zvláštní, že nemohu nalézt víru. Boha je možné beznadějně milovat. To by mi zcela vyhovovalo.“ (1943)

Spojenci mu dávali najevo, že jako člověk s „významnou hodnotou“ do války nesmí. Nebyl schopen to pochopit: „Všecko, co mám rád, je v ohrožení. Když v Provinci hoří les, tak všichni, kdo nejsou darebáci, popadnou lopatu a krumpáč. Já chci válčit z lásky a vnitřní odpovědnosti. Nemohu se neúčastnit!“

Několik dní před smrtí se s úzkostí tázal: „Vrátím-li se živý, zůstane přede mnou jediný problém: co je třeba říci lidem?“

„Čtyřikrát jsem při letu málem zahynul. Ale je mi to strašně lhostejné.“ (30.7.1944)

„Budu vypadat jako mrtvý, ale nebude to pravda.“ (Malý princ)

Řekli o Saint-Exupéry:

„Vím, že by se naši spisovatelé spolehlivějšího nadání, ale u Saint-Exupéryho cítím teplo, teplo živého společníka, ušlechtilého i ve chvílích selhání, lidského i v hodinách hrdinství.“ (Marcel Arland, 1955)

„V americkém exilu byl mým rádcem i svědo-

mím“

(André Maurois, 1945)

„Díky Saint-Exupérymu jsem často našel důvod sloužit dál a bojovat ze všech sil, aby pokrok vědy přispěl k pokroku lidstva.“

(americký pilot raketového letounu X-15)

„Znamení pilot, velice odolný, jehož jméno má již svůj zvuk. Jeho cennými zkušenostmi a radami se mladší piloti vždycky řídili. Důstojník velice vzdělaný, vysokých morálních hodnot...“

Několikrát byl žádán, aby vykonal misi v cizině (v USA) nebo nastoupil k Vnitru, ale vždy to energicky odmítl, protože chtěl – podle svých slov – „podílet se na riziku a nebezpečí.“

Neustále se hlásil ke všem letům a při jejich plnění prokázal velikou energii a odvahu...“

Byl příkladem pro muže letecké skupiny.“ (major Alias, velitel letecké skupiny 2/33, Tunis 20.11.1940)

„Stisknout mu ruku znamenalo vždycky událost. Spatřili jste ho, přistoupili k němu, nabrali do sebe nové myšlenky, silné pocity, a byli jste šťastni... Až jednou hodně zestárneme a budeme přehlížet a spřádat své nejhezčí vzpomínky, pomyslíme na drsnou tvář našeho Tonia, obestřenou jeho poctivou poezií a obklopenou mechanickým rojem letadel-lyr... Saint-Ex, to byl vždy vyslanec stvoření světa, vyslanec, který nám nabízel jednu šanci navíc. Pro všechny, kdo ho čtou doma v rodině, ve studentském pokojíku, na bitevním poli či někde o samotě, po něm zůstalo velké odmlčení na prázdné stránce, na prázdné stránce našich křehkých životů, které ještě smějí trvat dál, ale zároveň se chvějí, že je jednoho dne potká smrt méně čistá, než byla ta jeho...“

(Léon-Paul Fargue, 1947)

„Měl jsem Saint-Exupéryho nesmírně rád a ostych mi nedovoluje projevit bolest, která stále svírá mé srdce.“

„Nebudu vychvalovat ty, kteří to nepotřebují. Saint-Exupéry, stejně jako Mermoz a Guillaumet, znamená daleko víc než jeho sláva. Patří k těm vzácným lidem, jejichž lidská cena má větší hodnotu než jejich legenda. Narodil se velkým. Je jedním z velkých mužů naší doby. Ale pro nás, letce, je především jedním z našich mužů. Jeho genia ukovalo letadlo.“

(Didier Daurat, inspirátor Nočního letu, 1963)

„Ztrácíme v něm nejen nejdražšího kamaráda, ale také člověka, který nám byl největším vzorem. Pakliže se rozhodl i přes svůj věk přijít a sdílet s námi nebezpečí, nebylo to proto, aby dodal lesku své už beztak hvězdné kariéře, ale protože to cítil jako nutnost. Saint-Exupéry patří k mužům, kteří jsou velcí před životem samým, neboť si dokáží vážít sami sebe.“ (kamarádi z letky 2/33)

SVĚDOMÍ SNADNO LETÍ PŘES PALUBU

Diskuse nad korupcí, úřední zvlůli i dalšími problémy dneška končíva soudem: mocní dané situace jsou nemorální. Řešení problémů však nenalezneme v přání, jak by se člověk měl chovat. Měli bychom POCHOPIT PRAVIDLA, která lidské hodnoty řídí.

Roku 1966 bylo ve dvaadvaceti nemocničních odděleních v USA mezi ostatní léky tajně vloženo několik balení astrotenu, do té doby neznámé látky. Na krabičkách byl uveden jen název a informace o běžném (5 mg) a maximálním dávkování (10 mg denně). V následujících hodinách se odehrál vždy podobný scénář: kolem osmé hodiny večerní zavolal ošetřující sestře muž a představil se jako zdejší lékař. Sestra věděla, že doktor daného jména v nemocnici pracuje. Osobně jej však nikdy nepotkala. Lékař žádal, aby jednomu z pacientů bylo okamžitě podáno 20 mg astrotenu. Za deset minut se prý u pacienta zastaví a chce, aby lék již účinkoval. Slíbil, že dodatečně podepíše nezbytný formulář o medikaci. Zdravotní sestra jen zaváhala, zdali má lék k dispozici. Když jej našla, odměřila dávku a vydala se k lůžku pacienta.

Než se k pacientovi dostala, zastavil ji Charles Hofling, psychiatr, jenž situaci zaranžoval jako experiment sledující profesní integritu personálu. Jeho výsledky ohromily: jediná z dvaadvaceti sester se vzpříčila a neuposlechla cizince, jenž jí telefonicky – v příkřím rozporu s nemocničními normami – přikazoval

podat násobek doporučené dávky neznámého léku pacientovi. A ač byl astrotenu smyšlený „lék“ obsahující jen cukr, mohlo jít o nebezpečnou látku. Rozsáhlá studie z roku 1995 pak ukázala, že ač byl pokrok v medicíně všudypřítomný, k vzdoru proti autoritám nepomohl, když 46 procent zdravotních sester přiznalo, že za svou kariéru splnily lékařův příkaz, ač cítily, že může mít na pacienta škodlivé účinky.

Hoflingův experiment byl jeden z prvních, jež ukázaly, jak okolnost situace a naučené, v organizaci „běžné“ chování přimějí i dobré lidi páchat zlo. Když Hofling s kolegy vystavil sestry z jiných nemocnic stejnému, ale pouze hypotetickému rozhodnutí, zjistili, že by podlehl jen naprosté minimum sester.

Cisté okno do duše

Od šedesátých let vzniklo množství studií ukazujících, jak specifické okolnosti podporují proti či promorální chování. Počasím počínaje: ve dnech horka se objevuje více

konfliktů a napadení, přišli-li či je nezvykle chladno, rozšiřují se zase podvody. Nejslavnější je však teorie rozbitých oken od Jamese Wilsona a George Kellinga. Tvrdí, že prostředím se známku neetického chování či specifického nepořádku přiměje občany chovat se morálně hůře. Tedy nejen že čtvrt pomalovaná graffiti „přitáhne“ další sprejery, ale postupně vzrostou další formy přečinů: od nerespektování dopravních značek či házení odpadků na chodník po krádeže. Dlouho však nebylo jisté, zdali existuje kauzální spojení mezi nepořádkem a úpadkem mravů, či jde jen o jejich společný projev.

Graffiti mohou být také znakem chabého vymáhání práva, proto lidé „vytuší“, že jim dopadení za přečiny nehrozí, a začnou se chovat hůře. Nebo může být příčinou postupný příliv kriminálních osob, které se od sprejství propačují až ke krádežím.

V roce 2008 však tým vedený sociologem Keesem Keizerem z nizozemské Groningenské univerzity prokázal, že je to právě a jen kontext situace, který ovládá lidi tak, že se z nich mohou stát zločinci. V jednom

Foto: Radim Kalecký

z experimentů nechali obálku zjevně obsahující pětieurovou bankovku viset z poštovní schránky. Byla-li schránka čistá a okolí uklizené, pouze jeden člověk z osmi dopis ukradl. Poté schránku pomalovali graffiti. Nyní dopis sebral každý pátý příchozí, stejně jako když v okolí schránky rozházeli odpadky.

V jiném případě vědci vystavili v ulici plot, který nutil uživatele přilehlého parkoviště chodit 200metrovou oklikou. Na bráně v plotu visel policejní zákaz přecházení i zákaz přivazování kol. Bránu nato nechali pootevřenou. Zhruba jen pětina lidí zákaz porušovala a branou procházela. Když však v druhém scénáři vědci k plotu přivázali bicykly (byla tak porušena norma), zákaz procházení nerespektoval téměř nikdo. Celkový závěr výzkumu byl nekompromisní: „I jen náznaky nepatřičného chování vedou k nevhodnému jednání, jež dále vyústí v potlačení etických norem. Jakmile se přečiny rozšíří, odstranění původních příčin již nemůže pomoci. Efektivní zásah se pak musí vypořádat s rozpadá-

jícími se pravidly slušného chování.“

Není rovněž bez zajímavosti, že výzkum Chen-Bo Zhonga z Torontské univerzity a Katie Liljenquistové ze Severozápadní univerzity ukázal, že morální „čistota“ není jen květnatou metaforou. Účastníci jejich experimentu si měli přečíst povídku o podrazu kolegy a poté zhodnotit, jak touží po různých výrobcích. Nejžádanějšími se staly čisticí produkty, jako mýdlo a zubní pasta. Poté byli účastníci požádáni, aby detailně zavzpomínali na nějaký svůj amorální skutek. Odměnu za své úsilí si mohli vybrat buď ve formě tužky, nebo antiseptického ubrousku. Většina zvolila ubrousek. Ti, kteří si s ním poté skutečně utřeli ruce, byli podstatně méně ochotní pomoci ostatním než ti, kteří jej neužili. Už necítili výčitky, morální poskvrnu ze sebe doslova setřeli.

Jde to tak snadno

Zásadně změnit morální chování mohou i zdánlivě podružnosti. Zkušenost běžně ukazuje, že lidé často na vlastní úkor pomáhají jiným, přispívají na charitu, ukazují cestu ztraceným. Jelikož je však realita ovlivněna nespočetnými vlivy, v touze pochopit mravní jednání přišli společenská vědci s řadou experimentálních her. Ty simulují vždy jen určitý aspekt rozhodování a dokáží proto pouze relativně přesně určit, co naše chování ovlivňuje. Kupříkladu co stojí za ochotou obětovat vlastní zdroje ve prospěch druhých.

Ve hře Na diktátora jsou jedné skupině hráčů („diktátorům“) bezpodmínečně dány peníze.

Poté je jim představen anonymní člen druhé skupiny, v níž nikdo nic nedostal. Diktátoři si mohou peníze ponechat a odejít nebo vše či část ze svých peněz přenechat druhým. Výsledky jsou celosvětově vcelku podobné, naprostá většina třicetiletého zkoumání ukazuje, že občané „potřebným“ zhruba čtvrtinu ze svého nechají. Jsme-li požádáni jen o pomoc, jsme čirými altruisty.

Chicagský ekonom John A. List však v roce 2005 Diktátora nepatrně pozměnil. Účastníkům experimentu dal možnost druhým lidem i brát. Tentokrát peníze dostali všichni a „diktátoři“ ke své volbě, kolik peněz přenechají druhým, získali i možnost jim část nebo vše vzít. Předpokladem studie bylo, že se všichni rozejdou s obdrženými penězi. A skutečně jen pár diktátorů se nyní o své peníze podělilo. Šokem však bylo zjištění, že téměř dvě třetiny z nich se rozhodly peníze druhým vzít a přes 40 procent diktátorů jim dokonce vzalo úplně všechno. Postačilo jen získat moc nad penězi ostatních lidí a z altru-

Vstupují do řeky plné smutku a zla, lidské velikosti a malosti, do řeky neustále vyvrhávající na břeh dosud neznámá svědectví o síle a slabosti člověka a současně jiná taková svědectví neustále hlouběji a hlouběji pohřbívající na dně času, který nám dovoluje líčit naši minulost krásněji, než byla, protože její poznání se nám stále více vzdaluje a můžeme lhát.

Nikdo nedokáže přesněji než Vladimír Bystrov popsat stav duše člověka, který poznává jedno z největších zel, jaké kdy lidstvo vytvořilo. Gulag, stalinské lágry, Kolyma, mučírny NKVD, Běломorkanal, Magadan, Sevsib... To byl svět, který Vladimír Bystrov dlouhá desetiletí dobrovolně a usilovně zkoumal, aby mohl zachraňovat již pohřbívaná svědectví. Vladimír Bystrov věděl lépe než jiní, co jsou to zločiny bolševismu. Věděl, že leninské a stalinské lágry zničily miliony lidských životů a zločiny jejich strůjců přesahují svými rozměry zločiny osvětimské.

Tatínek Vladimíra Bystrova v gulagu na deset let zmizel, jeden z těch odsouzených i neodsouzených, zastřelených a zemřelých hladem. Přirozeně se tak Vladimír Bystrov v roce 1993 stal předsedou rady Výboru Oni byli první, který shromažďuje dokumentaci o československých občanech, zejména předválečných ruských emigrantech, zavlčených po druhé světové válce z Československa do sovětských koncentráků. Systematicky o nich sbíral svědectví a časopisecky a knižně je publikoval.

... Vladimír Bystrov byl vyznamenán v roce 2007 vysokým státním vyznamenáním, Řádem T. G. Masaryka za vynikající zásluhy o rozvoj demokracie, humanity a lidská práva. Za dlouholetou snahu o rehabilitaci ruské meziválečné antibolševické emigrace v Československu se stal v roce 2008 laureátem Ceny Rudolfa Medka, udělované Nadačním fondem angažovaných nestraníků. Jsem rád, že se Masarykovo a Medkovo jméno propojilo se jménem Vladimíra Bystrova. Budou na nás z té výšky shlížet spolu s Vladimírovým tátou Nikolajem Vladimirovičem Bystrovem a jeho spoluvězni ze Stalinových lágrů a budou nám dodávat odvahy, abychom nedopustili pohřbívání svědectví na dně času.

Jaromír Štětina, LN 2.6. 2010

istů se stali zloději. Tolik tedy k přání, aby vládcí veřejných financí byli vzorem ctnosti. Obecně: zakládáte-li si na své mravnosti, pak nejhorší, co vás může potkat, je získání moci nad chováním ostatních. Je prokázáno, že lidé získavší moc ztrácejí empatii, schopnost posouzení, co ovládaní chtějí, myslí si a cítí. Další z populárních ekonomických her je Veřejné blaho, což je experiment simulující spolupráci skupiny lidí snažících se o dosažení cíle, z kterého mají prospěch všichni bez ohledu na svůj příspěvek. Každý účastník dostane peníze, jež může vložit do společného fondu, v němž dochází k zúčtování všech příspěvků. Fond se nato rozdělí mezi všechny hráče bez ohledu na výši jejich příspěvku. Tušíte jistě hlavní háček. Pro jednotlivce je ideální se společného úsilí neúčastnit a jen brát. To by mělo napadnout všechny, nikdo by do fondu nepřispěl a žádná spolupráce by se nekonala. Přesto opět většina lidí všech kultur, věku či místa v sociální hierarchii do fondu část svých prostředků vždy vloží.

Problém nastává, když se ve skupině objeví jedinci, již na ostatních parazitují (různé studie udávají jejich frekvenci v populacích mezi 10 až 20 procenty). Neexistuje-li možnost tyto hráče vyloučit či potrestat, postupně se i příspěvky ostatních snižují, až se důvěra rozpadne a společná spolupráce skončí. Důležitou součástí hry se muselo stát i finanční trestání. Když někdo nepřispěl či dal jen málo, mnoho členů skupiny jej potrestalo a on v dalším kole svůj příspěvek zvýšil. Čili, jak se říká, „každý morální předpoklad musí být futrovaný klackem“.

Ostatně profesor psychologie a ekonomického rozhodování z Nottinghamské univerzity Simon Gächter uspořádal sérii experimentů Veřejného blaha v různých městech světa – od Athén přes Dněpropetrovsk po Melbourne či Kodaň. Potvrdilo se v nich, že lidská kooperace se udrží jen s institutem trestání. Překvapení nastalo, když se výzkumníci podívali, kdo byl cílem trestů. V řadě skupin nebyli trestáni jen parazité, kteří se vyhýbali účasti na společném úsilí a jen z něho tyli, ale i běžní fěroví hráči. V Maskatu v Ománu či v Athénách byli dokonce altruističtí hráči trestáni absolutně více než parazité. V těchto městech tak byla spolupráce sice stabilní, ale slabá. Hráči zde dosáhli a rozdělili si jen třetinovou výši společného fondu v porovnání s městy jako Kodaň či Melbourne, kde se toto nespravedlivé, „antisociální trestání“ příliš nevyskytovalo. Pachatelé antisociálního trestání byli především sami parazité a hráči, kteří přispívali málo. Hlavním motivem byla patrně odvěta: vytušili, že trest na ně dopadne právě od altruistů, proto jim tresty „vraceli“.

Když jsme podobný experiment uspořádali v minulých letech na Přírodovědecké fakultě UK, zjistili jsme totéž. Navíc jsme identifikovali hlavní oběti nespravedlivého trestání: byli jimi hráči, kteří přispívali nejvíce, tedy ti největší altruisté. Vyčnívat se tedy nevyplácí

ani morálními skutky. Důsledky nespravedlivého trestání byly pro skupinu vždy stejné: malá důvěra v další spolupráci a nízká úroveň společného fondu.

Souhrnná analýza Gächterova týmu ukázala, že antisociální trestání se nejčastěji vyskytuje v zemích, v nichž je slabý respekt k normám slušného chování: panuje rozšířené zneužívání sociálních dávek či černé pasažerství v MHD. Stejně tak v zemích, v nichž existuje špatná či zkorumpovaná vláda: chabě či pomalu pracující policie a soudnictví. Tytéž mechanismy, které platí pro státy, účinkují i v menších kolektivech, organizacích, firmách a úřadech. Když se většina členů kolektivu podílí na udržování pravidel etiky, i lidé s mocí dodržují jasná a nezaujatá pravidla. Když normy či jejich vymáhání chybí nebo jsou selektivní, nastoupí soupeření, snaha o dominanci a msta. Nejdříve jsou zlikvidováni nejspřavedlivější lidé, kteří „nebezpečně“ zdůrazňují horší mravnost ostatních.

Neškodný přečin neexistuje

Proslulý Philip Zimbardo, americký psycholog zabývající se faktory či situacemi ovlivňujícími ne/etické chování lidí, ve své knize Luciferův efekt píše: „Pohnutky a potřeby, které nám obvykle dobře slouží, nás mohou lehce svést na scesti, jsou-li vyburcovány, přehnané nebo manipulovány okolnostmi, jejichž silný vliv nerozpoznáme. Proto je zlo tak mocné. Jeho pokušení tkví v drobném odklonu, mírné odboče na cestě životem, malé skvrně v zrcátku vedoucí ke katastrofě.“

Zimbardův celoživotní výzkum dokazuje mj. platnost slov britského politika a filozofa 18. století Edmunda Burkeho, že jedinou nutnou podmínkou vítězství zla je, aby dobří lidé zůstali neteční. Čím více lidí čelí nemorálnímu jednání, tím paradoxně nižší je jejich ochota vůči zlu vystoupit. Každý předpokládá, že to jsou ostatní, kteří mají či mohou pomoci. Snižuje se tak osobní zodpovědnost zapojit se a nezasáhne nikdo. Zvítězí konformita, jelikož lidé nechtějí riskovat, že na ně dopadne sankce, vystoupí-li proti pro mnohé fungujícímu systému.

Pochopení, jak se neetické jednání šíří, nám však zároveň ukazuje mechanismy, jimž lze propagovat i chování dobré. Je dokázáno, že pouhé upozornění či podepsání petice ve prospěch projektu pro handicapované způsobí, že časem lidé začnou posílat i peněžní příspěvky. Toliko veřejný slib přiměje občany k častějšímu úklidu okolí svého domu, což téměř vždy vyvolá i zapojení sousedů. Následuje větší zájem o ostatní žijící v okolí. Návštěva zasedání obecního zastupitelstva zvýší zájem o potřebné i o chování lokálních politiků, postupně se sníží počet „nestandardních“ projektů ve městě. Neexistuje nic jako neškodný malý přečin, stejně tak není zbytečný sebemenší morální čin.

Petr Houdek,

magazín *Víkend DNES* 24.4. 2010

AKTUALITY

Poprvé ke Stolu Páně
slavnost dětí 3. tříd 20. června
v 10.15 h. v orlickém kostele

Koncert trampských písní
s **Tony Linhartem**
11.6. v 19 h. Lesní klub
v Bažantnici

Den otevřených dveří
a **prodej živých ryb v líhni**
12.6. v 10 h. - Orlice, pod kostelem

Společnost F. V. Heka, Město Letohrad, Kulturní centrum Letohrad, ve spolupráci s Městem Jablonné nad Orlicí, Obcí Lukavice, Řk. farností Letohrad a Farním sborem ČCE v Horní Čermné, pod záštitou hejtmana Pardubického kraje Mgr. Radka Martínka, za finanční pomoci Pardubického kraje – pořádá 5.–13. června **21. ročník Mezinárodního hudebního festivalu – Letohrad 2010**

neděle 6.6. v 15 h. - Lukavice - kostel sv. Filipa a Jakuba: Pocta Petru Ebenovi - Hana Bartošová – varhany, Veronika Hajnová – mezzosoprán vstupné: 50 / 30 Kč

čtvrtek 10.6. ve 20 h. - kostel sv. Bartoloměje v Jablonném n.Orl: Ave Maria Stella Maris – soprán (Francie), František Vaníček - varhany vstupné: 50 / 30 Kč

sobota 12.6. ve 20 h. - evangelický kostel v Horní Čermné: Francouzské inspirace Caline Malnoury – varhany (Francie) vstupné: 50 / 30 Kč

neděle 13.6. v 15 h. - kostel Nanebevzetí P. Marie v Letohradě Orlici: závěrečný koncert Eversmiling Liberty - rockové oratorium - Smíšený pěvecký sbor GYBON Hradec Králové – Jaromír Schejbal, sbormistr. Smíšený sbor JITRO Hradec Králové – Jiří Skopal jun., sbormistr, Smíšený pěvecký sbor KOS Litomyšl – Milan Motl, sbormistr, sólisté a rockový orchestr – řídí Milan Motl, Walter D'Arcangelo – varhany (Itálie) vstupné: 80 / 50 Kč

Předprodej vstupenek na zahajovací gala-koncert v Kulturním centru – Václavské náměstí, Letohrad, tel./fax: 465 622 092, e-mail: info@letohrad.eu). Prodej vstupenek na ostatní koncerty vždy až 45 min. před zahájením přímo na místě koncertu. www.mhf.letohrad.cz

Závěrečný koncert ZUŠ
15.6. v 17 h. - kostel sv. Václava

Závody Velké ceny Ústeckoorlické ligy v požárním útoku 19.6. v 11 h.
taneční zábava od 20 h. Letohrad - Ostrov

ZASEDÁNÍ FARNÍ RADY 19.května

Červená – tři farníci z Červené se ptali na některé věci patřící kapli v Červené a na možnost změny bohoslužeb o pouti a posvěcení. Kalich, dva svícny a zpodobnění klekátko se uchovávají v Letohradě. Staré ministrantské ustrojení a dřevěné svícny k rakvi dosloužily. Čas bohoslužeb byl dohodnut s farníky, změnu si mohou farníci domluvit – třeba při letošní pouti.

Dopis - paní Pecháčková v dopisu FR se přimlouvá za půlnoční o Vánocích. Byla pozvána na zasedání FR, nepřišla, navštíví ji dva členové FR.

Oceňujeme každou připomínku, návrh nebo dotaz vznesenou přímo. Jen tak se dá budovat důvěryhodné společenství.

Kaple na Kopečku byla během pouti otevřená. Navštívilo ji asi 50 lidí. Areál Kopečku chceme jednou za měsíc otvírat veřejnosti. Data a čas zveřejníme na našich webových stránkách, ve Zpravodaji a v Infocentru. Kdo jste ochotní provádět návštěvníky, hlase se na faře.

Kopeček - vypracování žádosti o zařazení kaple a ambitů do „Architektonického dědictví“ slíbil v únoru pan Vladimír Tomek. Žádost potřebujeme mít do konce června připravenou.

Svatováclavská slavnost - hudba a varhanní koncert jsou zajištěny. Domluvíme čas bohoslužby a dalšího programu.

Vikariátní setkání mládeže – začne 21.5. v 18 h., o půlnoci bohoslužba, další program připravuje mládež.

Opravy památek – jako každoročně jsme žádali o příspěvek na opravy. Na opravu střechy kaple na Kopečku, (do střechy teče, dvě římasy silně opadávají a z klenby opadává omítka) jsme žádali 2 a půl miliónu Kč.

Dostali jsme příslib 200.000 Kč. Na opravu obrazů křížové cesty na Orlici máme příslib 100.000 Kč a na opravu varhan letohradského kostela 50.000 Kč. Většina farností nedostala vůbec nic, je hospodářská krize.

FR příště - se seje 16.6. v 19 h. na faře.
zapsala Jana Skalická

II. městské historické slavnosti
19.6. ve 13 h. - zámecká terasa

Koncert pěveckých sborů Petrklíč a Prvo-senka, 24.6. v 17 h. - zámek, sál ZUŠ

Vernisáž výstavy Krajka v interiéru
24.6. v 17 h. - zámek

Absolventský koncert Martiny Dolečkové
25.6. v 18 h. - evangelický kostel

Výstava: Turistická
28.6.-28.8. - Městské muzeum

Pro děti: Maxipes Fík
30.6. v 17 h. - zámecká terasa

Řemeslnická sobota
10.7. 10-18 h. - Nový dvůr, Muzeum řemesel
www.muzeumremesel.cz

CHARITA POMÁHÁ PŘI POVODNÍCH

Humanitární pracovníci Arcidiecézní charity Olomouc dodávají postiženým povodněmi na severní Moravě a ve Slezsku čistící a dezinfekční prostředky a deky a monitorují situaci pro případnou další pomoc. Diecézní charita ostravsko-opavská uvolní ze svých zdrojů až půl milionu Kč a na pomoc obětem je vyhlášena také veřejná sbírka: č. ú. **5015003434/5500** u Raiffeisenbank, v.s. **333** nebo dárcovská SMS ve tvaru: **DMS POVODNE2010** na č. **87777**.

Na pomoc postiženým můžete přispět také na pobočce Oblastní charity v Letohradě. Děkujeme vám.

Podle tiskové zprávy CHČR ze 17.5.2010

PODĚKOVÁNÍ ZA SBÍRKU

Děkujeme všem, kdo nám přinesli zachované šatstvo do sbírky pro Pobytové středisko v Kostelci n.Orl., která se konala ve dnech 23.-24.4. Děkujeme také panu farářovi, který nám po několik let trpělivě a nezištně zapůjčuje průjezd fary pro účely těchto sbírek.

Oblastní charita Ústí n.Orl. /M

Ke vzkříšení jsme provodili

14.5. Věru Ruprechtovou	91 let
21.5. Antonína Poláčka	88 let
26.5. Matru Nastoupilovou	78 let

PANÍ VĚRA RUPRECHTOVÁ

byla osobností, která nás převyšovala. Měla široké srdce. Společnému prospěchu dávala přednost před prospěchem vlastním. Do její přejícnosti se vešlo dokonce víc než jen Kunčice. Vždy měla na mysli stálé pozvedání obce, aby obec byla na úrovni doby a ne zapadákovem. Velkoryse sloužila a nepočítala, kolik jí to úsilí o pokrok Kunčic stálo. Nesla jí odpovědnost za obec, zděděná a přijatá jako odkaz po předcích a svou odpovědností nesla obec. Byla skutečnou starostkou Kunčic – na celý život, bez úřadu, veřejných prostředků a dotací. Naopak za velice ztížených podmínek, za nepřejících podmínek. Byla pohostinná a velkorysá k druhým – i k nepřátelům. Nikdo nepracoval a nestaral se pro společný cíl tolik jako ona. Kdo třeba myslel víc na Jendu Šlezingra víc než ona? Byla ženou statečnou. V letech, kdy byl její manžel vězněn, byla na vše sama – na obživu rodiny i na starost o obec. Obstát v tlaku mocných, kteří v lidech podporovali závist a nenávisť, kteří naháněli hrůzu, uprostřed ustrašených, sobeckých a úzkoprsých není lehké. Těch, kteří se zastanou pronásledovaného není nikdy dost.

Za nikým z nás by paní ministryně zahraničí Spojených států amerických nepřijela. Ta návštěva nebyla politickým tahem, madam Albrightová si návštěvou u paní Ruprechtové nenaháněla v naší republice body, neměla

to zapotřebí. Získala si informace a ocenila celoživotní práci a starost člověka žijícího pro druhé, pracujícího nezištně pro obec.

Na nás je, abychom znovu zvázili to, co jsme od paní Ruprechtové dostávali, co jí leželo na srdci a její odpovědnost za budoucnost převzali. Aby s jejím odchodem nezůstalo uprostřed nás prázdno a starost o obec nevy-mizela, aby nebyla rozbita sobeckými zájmy nebo rozbroji. To bychom se jejímu přátelství zpronevěřili. Každému z nás světuje starost o společně o něco víc, než bychom si sami vzali. Viděli jsme, jak se to dělá, přijímali jsme, ochutnali ovoce její péče. Už jen upěci koláče není otázkou stokoruny. A dostávali jsme mnohem víc.

Iva Marková připomněla, jaký čich měla paní Ruprechtová na lidi, jak byla moudrá, jak dávala lidem dohromady. Pokračujeme v tom. Milá paní Ruprechtová, děkujeme Vám za Vaši službu. Zůstali jsme Vám dlužní. Měla jste nás víc ráda než my Vás. Myslela jste na nás víc než my na Vás. Svěťujeme Vás do rukou toho, který umí Vaši šlechtnost ocenit víc než my. Děkujeme také Vám - rodině paní Ruprechtové.

„Kdyby na Vás Vaše maminka neměla spolehnouti, kdybyste jí nepomáhali, nemohla by nám tolik sloužit“, napsala Iva Marková.

I Vám jsme dlužní a povinni starostí o Kunčice vzájemné vztahy. *Václav Vacek*

NA CO JSME HRDÍ?

Na začátku května jsme byli s mládeží na dva dny v Plzni. Výročí osvobození se mohutně slavilo na náměstí, na ulicích i v katedrále. Přijeli američtí a belgičtí veteráni s rodinami. Plzeňáci jsou hrdí lidé. Možná k tomu paradoxně přispěla vnučovaná lež minulého režimu, že město osvobodila Rudá armáda. A demonstrace škodováků proti měnové reformě v r. 1956 (krvavě potlačená).

V Letohradě se 8. května sešlo u pomníku padlým jako každoročně několik současných radních (minulí nechodí) a pár dalších lidí. Celkem nás bylo třicet.

S počmáraným altánem v zámeckém parku jsme se zřejmě smířili. Ze zámecké zdi mládež beztrestně shazuje pískovcové desky. Ve městě - i na škole, přibývají další graffiti. Jsme bez rady a činu.

Je při poutí vše dovoleno? Na trávníky se nebere ohled, město je poníženo nadměrným rámušem a odpadky. Styděl bych se pozvat přátele z cizích míst, natož ze zahraničí. Co my, občané, dovolíme, to je.

V dubnovém letohradském Zpravodaji jsem psal o nevychově dětí a o právu učitelů odmítnout učit nevychované děti. Jsem ochoten v této věci podporovat právo učitelů na stávku (jiní stávkují kvůli penězům). Ať pozvou každého rodiče na jeden den školního vyučování. Podporujeme autoritu učitelů a pak od nich můžeme vyžadovat odpovědnost za úroveň výchovy (nejen výuky) ve škole. Povzbudíme učitele, aby o cho-

Poděkování

Jménem zarmoucené rodiny děkuji všem, kteří se přišli rozloučit s naší maminkou Věrou Ruprechtovou do kunčického kostelíku a vyprovodit ji na poslední cestě.

Velmi emotivní rozloučení měli jak Miroslav Brokeš, ing Petr Šilar a pan farář Václav Vacek. Celý průběh obřadu provázela krásná živá muzika. Všem jim patří vřelý dík.

I přes nepříznivé počasí se dostavilo mnoho spoluobčanů a špalírem byla rakev maminky odnesena z kostela se zastávkou u „hospody“ a donesena k lípě na rozcestí, kde ji naposledy zahráli muzikanti „Pod tou starou lípou“. František Krejsů dovezl z kostela na povozu s koněm květiny od smutečních hostů, kteří se tímto s maminkou rozloučili. Za to jim mnohokrát děkujeme.

Pan farář se s ní nakonec rozloučil s požehnaním a auto s rakví odjelo.

Organizaci průběhu rozloučení si vzal na starost Jeníček Šlezingru, jak mu maminka říkala, který i s mládežníky prožil s mými rodiči krásná mladá léta „v kunčické hospodě“ a touto poslední službou jí chtěl poděkovat. I my mu děkujeme.

Nemalý podíl na důstojném rozloučení měli všichni, co se starali o přípravu pohoštění, jako Aninka Kyrálová, Anuška Křivohlávková, Miluška Šťovičková, Sokolky, paní Sýkorová, Technické služby a Městská policie.

Všem, kteří jste mamince projevíli soustrast, mnohokrát děkujeme.

*Za zarmoucenou rodinu
Věra Chudobová, dcera*

vání našich dětí mluvili na rodičovských schůzkách. A vyžadujeme od nich, aby nepřehlíželi mluvu a chování dětí ve škole.

Malé děti jsou úžasně, dokud je my dospělí nezkažíme.

Naše známá je ředitelkou odborné školy v jednom krajském městě. Byli na exkurzi kanadských škol. Tamní si studenti si váží školy i studia. Nosí uniformy a snaží se svou školu reprezentovat. Obrovským společenským trestem pro studenta je nesmět na dva tři dny do školy.

Děsíme se kriminality nezletilých. Velkým přečinům v chování něco předchází, někde to začíná.

Už před třemi tisíci lety měli v Izraeli pravidlo: „Potrká-li býk muže nebo ženu, takže zemřou, musí být býk ukamenován a jeho maso se nesmí jíst; majitel býka však bude bez viny. Jestliže však jde o býka trkavého již od dřívějšíka a jeho majitel byl varován, ale nehlídal ho, a býk usmrtí muže nebo ženu, bude býk ukamenován a také jeho majitel zemře.“ (Ex 21,28-29) I podle našich zákonů platí, že nikdo nesmí mít (nezabezpečené) nebezpečné zvíře. Z moudrosti Izraelitů se můžeme poučit. Nevychovávali-li rodiče dobře děcko a to se dopustí trestného činu, roste z něj člověk ohrožující společnost. Rodiče by měli podstoupit (na vlastní náklady) kurz výchovy, podobně jako alkoholik

ODEŠLA TETA RUPRECHTOVÁ

Když na pohřbu vidíte vedle sebe komunisty i katolíky, Orly i Sokoly, oděsáky i socany, městskou honoraci i prostý lid, hasiče, myslivce, staré i mladé, znamená to, že umřel buď prezident, starosta, nebo dobrý člověk. Myslím, že žádný, kdo přišel na poslední rozloučení s tetou Ruprechtovou, to nedělal z pocitu povinnosti, ale proto, že k ní měl opravdový vztah. Tetičku nešlo nemít rád. Ona každého nakazila svou upřímností, neskutečnou energií a chutí měnit svět k lepšímu.

Napadá mě jeden „nádherný“ bulvární titul: „Tajemství tetiných buchet nerozluštěno!“ (Dodnes neumím odpovědět synkům na otázku: „Jak je možný, že teta měla tak dobrý buchtý?“) Tuto prostotočnost si dovoluji jen proto, že se jednalo právě o tetu, o které jsem takřka 100% přesvědčena, že by se nezlobila... Už vidím její spiklenecký úsměv a zarputilé gesto ruky s významem: však my jim ukážeme. To „jim“ nikdy neznamenovalo jen politickou příslušnost, ale spíše nízkost v jakémkoli slova smyslu. Teta nerozlišovala katolíky, evangelíky, židy, komunisty. Byla velmi otevřenou osobností, ohromným vzorem nejen pro Kunčice a Letohrad. Osobnost, kterou by jí mohl ledaskdo z politiků závidět, která se nedá koupit, a která respektuje sama sebe i druhé...

Máme ke komu vzhlízet, odkaz tetina života je pro nás zavazující... Ačkoliv každého z nás napadají romány co se týče jejího života, vše, co jsme k ní cítili, čím jsme žili v souvislosti s její rodinou a prostorem, který poskytovala druhým, můžeme shrnout do obvyčejného: „Teto, děkujeme!“ */M*

19. června uplynulo 26 let od úmrtí Josefa Vyhnálka, 30. června 47 let od úmrtí Josefa Vyhnálka st. a 1. července 7 let od úmrtí Boženy Černožské.

Vzpomíná Marie Geringová.

nebo úchylný člověk musí podstoupit léčbu. Pokud by se děcko dopustilo trestného činu podruhé, měli by jít do vězení rodiče i jejich potomek. Co dovolíme, to bude, zákonodárce jsme si sami zvolili (kdo nešel k volbám, ať nenadává).

Uvítal jsem, že v televizi dávali film o zločinech, kterých se Češi po válce dopustili na Němcích. I můj táta, když se vrátil z koncentráku, nařikal, že to bylo největší ponížení našeho národa, že jsme se snížili k podobným krutostem jako nacisté. Že jsme se narodili jako Češi (nebo Němci) není zásluha ani chyba. Každý můžeme být hrdí jen na to, čím kdo přispíváme k lidštějšímu světu. Zdravé sebevědomí člověka i společnosti spočívá v odpovědnosti za své jednání i za společné záležitosti.

Dívám se z okna, jedna hezká paní učitelka spěchá do školy. Odhodila jakýsi igelit. Utěšuji se tím, že ji třeba upadl a nevšimla si toho ... Může se to stát. */V*

ZEMŘEL OCHRÁNCE. CO BUDE DÁL?

Kancelář veřejného ochránce práv přišla o svoje eso v rukávu. Jeho oblíbený a všemi respektovaný šéf mohl totiž i přes prázdňé ruce bez pravomocí prosadit na úřadech celou řadu změn. Po smrti **Otakara Motejla** se ovšem ukazuje, že orientace na jednu osobu činí instituci velmi křehkou a zranitelnou. Jak rychle si první ombudsman dokázal před deseti lety ve společnosti vybudovat svou silnou pozici, tak rychle se může jeho úřad se stovkou zaměstnanců ponořit do bezvýznamnosti. Zazijeme konec ombudsmana v Čechách?

Zbrani jsou média

Mladá dívka v pasťáku otěhotněla a vedení výchovného ústavu ji navzdory jejímu přání dítě porodit donutilo k potratu. Ačkoli ombudsman Otakar Motejl život nenarozeného dítěte už zachránit nemohl, dosáhl vydání ministerského pokynu, aby ústavy příště hledaly možnosti, jak dívkám v takové situaci umožnit žít v zařízení i s dítětem. Případ z roku 2002 přesně popisuje představu Otakara Motejla o roli ombudsmana v české společnosti - pomoci jednomu a nastavit systém tak, aby se do takového problému už nikdo nedostal. A přesně to dělá kancelář ombudsmana už deset let. Na základě případu 24letého vězně Františka Stojkoviče, který zemřel v cele a vězeňská služba odmítala rodičům sdělit příčinu úmrtí, sněmovna na podnět ombudsmana přijala změnu zákona o přístupu příbuzných ke zdravotnické dokumentaci.

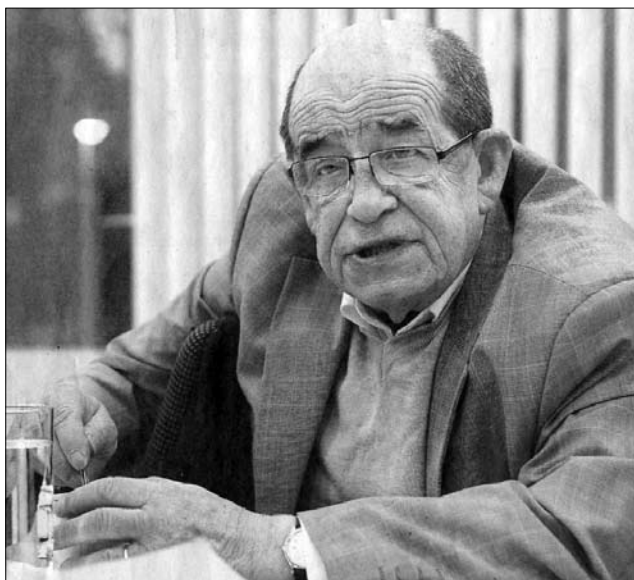
Nový zákon svou interpretací pomohl prosadit Otakar Motejl i pro částečné odškodnění majetku Čechů zanechaného na Podkarpatské Rusi, stál za zákazem umístování kamer do výchovných zařízení pro mládež a docílil toho, že se letos vláda omluvila Romkám, které v minulosti prošly nedobrovolnou sterilizací. Otakar Motejl se nebál jít ani proti většinovému názoru a poslal například dvě děti z Česka zpět do Argentiny, odkud je jejich česká matka bez souhlasu otce odvezla. Podle mezinárodní úmluvy mají děti po rozchodu rodičů zůstat na místě svého dosavadního pobytu a české úřady pochybily, když o osudu dětí rozhodovaly dlouhé čtyři roky. Ombudsman v této souvislosti navrhl novelu zákona, která pobyt dětí po rozvodu rodičů upravuje, a podobné případy dnes řeší pouze jeden specializovaný soud, aby o umístění dítěte mohlo být rozhodnuto co nejdříve.

Ne každý z šesti tisíc podaných podnětů ročně končí změnou zákona, nejvíce právníci „od Motejla“ řeší špatně spočítaný nárok na důchod, nesprávně uznanou výši sociálních dávek nebo spory při stavebním řízení. I když se nejednalo o mediálně zajímavou kauzu (média jsou jedinou ombudsmanovou

opravdovou zbraní), ombudsman alespoň chtěl, aby lidé desítkám stran právnického rozboru a seznamu odborných posudků rozuměli. „*Snažili jsme se podle jeho pokynů lidem psát dopisy přesně tak, jako bychom chtěli poradit své vlastní tetě,*“ popisuje ředitel Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí a bývalý spolupracovník Otakara Motejla Zdeněk Kapitán.

Pojďme spolu najít řešení

Když před deseti lety Otakar Motejl nastupoval do nově vzniklého úřadu, který pravocelé strany považovaly za zbytečný, politici se báli, že bude úředníkům koukat pod prsty, a osobnosti veřejného života psaly o nesmyslnosti takového úřadu ve státě, který nevyřešil základní přístup občana k informacím. Na straně ombudsmana byla pouze ČSSD a prezident Václav Havel, ostatní se mu vysmívali, že bude odsouzen k pozici prosebníka, který bude dán na milost úředníkovi, nejen jestli mu podá informace k šetřenému případu, ale také jestli jeho výsledek vůbec vyslechnou. Otakar Motejl všem kritikům ale ukázal, že jejich obavy byly mylné. Institutu-

ce, která byla původně založena na pomoci bezbranným jednotlivcům v boji proti státní moci, během deseti let udávala tón v ochraně práv občanů a sebevědomě prosazovala i legislativní změny.

Motejl do zmodernizované budovy v centru Brna přivedl mladé absolventy právnické fakulty a dal jim šanci se realizovat. Výběr kolegů nenechával náhodě, všechny přijímací pohovory vedl osobně společně se svou zástupkyní Annou Šabatovou. „*Hledal jsem po vojně práci, a tak jsem poslal životopis i do kanceláře ombudsmana. Za dva dny mi volal sám Otakar Motejl, což mi úplně vyrazilo dech. Zpětně jsem se dozvěděl, že důvodem mého přijetí bylo mimo jiné to, že jsem byl na vojně, že tedy mám zkušenosti z nějakého uzavřeného systému. Proto mi také často dával případy z věznic,*“ vzpomíná na své začátky u ombudsmana Tomáš Langášek, dnes generální sekretář Ústavního soudu. Otakar Motejl podle vzpomínek

bývalých zaměstnanců uměl oddělovat soukromé záležitosti od pracovních, diskutoval se zaměstnanci o případech a měl vždy dveře otevřené. „Když s někým mluvil, měl člověk v tu chvíli pocit, že je pro něj naprostou prioritou,“ vzpomíná Zdeněk Kapitán.

Podobně přátelským stylem komunikoval Otakar Motejl i s úřady, které káral za špatný postup, a právě v tom byl podle jeho kolegů klíč k jeho úspěchu. Ačkoli jsou všechna doporučení ombudsmana nezávazná, velká část úřadů svůj postoj po konfrontaci s ombudsmanem a jeho týmem změnila.

I přesto Kancelář veřejného ochránce práv naráží na své hranice, stále více ji zavalují žádosti, které do její kompetence nepatří. Až polovina podnětů, které na adresu ombudsmana přijdou, jsou totiž sousedské spory nebo problémy se soukromými firmami. Ombudsman dříve na každý dopis odpovídal a připojil i doporučení, jak problém řešit, v poslední době už úřad takové množství dopisů nedokáže zpracovat a odpovídá už jen věcně, kam se lidé mají obrátit.

Instituce je totiž opravdu hodně vytížená: stát do ní v posledních letech „odložil“ řadu lidskoprávních témat, pro která neměl v tu chvíli žádný jiný kompetentní úřad - například mezinárodně nařízenou kontrolu v zařízeních, kde jsou lidé omezeni na svobodě, tedy ve věznicích, nemocnicích, domovech pro seniory a v dětských domovech, či agendu diskriminace ve společnosti, kterou si Česko „přineslo“ z Evropské unie.

Dobrá adresa

Smrt Otakara Motejla postavila politiku před rozhodnutí, kam by měla instituce veřejného advokáta směřovat dál. Jak je zřejmé, její činnost závisí především na stylu jejího vedení, a tak je klíčovou věcí výběr Motejlova nástupce. Proces je teprve na počátku, přesto se už tu a tam spekuluje o konkrétních jménech. Zatímco ODS nechtěla být v době smutku konkrétní, ČSSD by si jako ochránce práv přála bývalého ministra vnitra Františka Bublana, zazněla také jména jako Michael Kocáb, Jan Ruml, Petr Uhl nebo Anna Šabatová. Rozhodovat se by se mělo nejspíše 60 dnů po ombudsmanově smrti. Dva kandidáty na funkci navrhne prezident, další dva Senát (jehož každý člen může přijít se svým jménem a horní komora pak vybere své koně v tajné volbě) a konečnou volbu vítěze provede sněmovna. Žádné bližší indície zatím nemáme, podle vyjádření předsedy Senátu Přemysla Sobotky v médiích by neměla stranická příslušnost být základem výběru a o nominacích prezidenta možná napoví jeho návrh při poslední volbě - aktivista právního a občanský obranného spolku Šalamoun John Bok a vládní zmocněnec pro lidská práva Jan Litomský. Senátor Jaroslav Kubera ale upozorňuje na to, že po volbách

Co je důležitější? Mobil, nebo člověk?

Také se vám to stává? Někdy bych mobil nejráději proklel. To takhle jedu na setkání východoasijských benediktinek na Filipíny, na letišti v Manile na mě čekají dvě mladé sestry, jdu s nimi na oběd - a jen dosedeme, zazvoní nejprve jedné a pak druhé mobil. A já jsem pro ně rázem vzduch. Úplně odepсанý. A ony mluví a mluví a mluví, dokud je nepřeruším. „Řekněte mi, neměl by pro vás být živý host důležitější, než mobil?“ zeptal jsem se jich. „Dovedete si představit, jak je nepříjemné tady hloupě sedět, když vás druzí ignorují?“ Co k tomu říci? Ještě o tom nikdy nepřemýšlely. Byly pořádně vyděšené. Za to samozřejmě mobil nemůže, ale prodavačka v pekárně, která vesele štěbetá do mobilu, zatímco mě obsluhuje. Anebo obchodník na letišti, který krátce stiskne ruku svému obchodnímu partnerovi, jenž právě dorazil, a dál nerušeně telefonuje. Ne že bych se sám chtěl mobilu zříci, ale snažím se hovor vyřídit stručně a diskrétně. Nechtěl bych si připadat jako pokrytec v Matoušově evangeliu, který se potřebuje modlit před publikem, a proto se modlí na veřejnosti, a ještě k tomu co nejhlasitěji a co nejdéle. Ježíš takovým lidem doporučil, aby se stáhli do ústraní a modlili se ve skrytosti. Nedělejte se tak důležití.

Není hlasitě telefonování mobilem při každé příležitosti také takovým zdůrazňováním důležitosti? Možná ano. Mohla by se tím vysvětlit závislost na mobilních telefonech, kterou dnes u mládeže zjišťují psychologové a lidé zabývající se výzkumem trhu. Mně na lidech s mobily, kteří si na ulici nebo v restauraci se strnulým výrazem něco povídají pro sebe vadí to, že tím dávají svým bližním najevo: „Vy pro mě vůbec nic neznamenáte. Pro mě neexistujete. Můžete klidně všechno slyšet, protože jste mi naprosto lhostejní. Já jsem střed světa a vy jste jen statisté.“

Připadá mi, že se tím náš svět stal chladnějším, nepřátelštějším. Opravdu s tím nemůžeme nic dělat? Když se ty dvě sestry v Manile vzpamatovaly ze svého zděšení, byly mi mimochodem za moje upozornění

budou přebývat někteří politici, pro které strany budou hledat nové uplatnění, a právě kancelář ochránce je vnímána jako příjemné místo, na které nikdo moc nevidí. Nicméně od předčasného pádu do skepse může každého zadržet fakt, že ani dnes všemi chválený Otakar Motejl nevezšel před deseti lety z řádné volby. Poslanci se neshodli ani na jednom navrženém politickém kandidátovi a po půl roce poslali do funkce právě Otakara Motejla, který měl především tu kvalitu, že „nikomu politicky nevadil“ a shodly se na něm všechny strany. Nicméně to byl právě on, kdo úřadu bez pravomocí vdechl život.

Bára Procházková, Respekt, 23.5. 2010

vděčné. Rozhodně nechtěly být nezdvornilé. Do té doby je na to však nikdo neupozornil. Myslím, že pokud v tomto směru sami půjdem příkladem, pak pochopí takové upozornění i naše děti.

Před čím utíkáme?

„Máme tolik možností, že raději neděláme nic,“ hlásá nápis v jedné německé restauraci. To vymyslel nějaký chytrák, promyslel jsem si. Přesně uhadil hřebíček na hlavičku. To je totiž náš problém. Máme tolik možností... všechno je svým způsobem možné a správné, takže výběr životních postojů je stejně velký jako výběr potravin v supermarketech a na nás je jen si vybrat. Člověk z toho však může upadnout do tísnivé lhostejnosti. Než se totiž někam vydáme, musíme si zvolit nějaký cíl. Ale jaký? Když má všechno stejnou cenu,

Foto: Lucie Suchá

zároveň je všechno stejně bezcenné. Není divu, že zvlášť mladí lidé mají problém se pro cokoli rozhodnout. Raději se poflakují, dělají si, co chtějí, nasávají a berou drogy a za pomoci mobilu, počítače a MP3 přehrávače bojují proti nesnesitelné nuditě.

Jiní se naopak snaží před vnitřní prázdnotou uniknout horečnou činností. Propadají pocitu vlastní nepostradatelnosti. Den uplyne jako voda a večer si nejsou schopni ani uvědomit, jestli byl dobrý a nebo špatný. A když se jim podaří z toho každodenního shonu vymanit, připadají si vyčerpaní a bezradní. Nedokážou totiž myslet na nic jiného než na to, co nestihli. Vrhají se tedy znovu do horečné činnosti. Jen se nezastavit! Když už je člověk prázdný, musí mít aspoň zaplněný den.

Věřte mi, že vím, jak může být den náročný. Také jsem často stresovaný. Ale nebojím se zastavit. Čtyřikrát za den svoji práci přeruším a modlím se, stejně jako všichni mniši a řeholníci. „Tak a teď dost,“ řeknu si. „Bůh má přednost. Následující půlhodinka patří Bohu.“ Víím totiž, že se nepropadnu do prázdnoty, ale najdu sám sebe. V tu chvíli pracuje moje duše a já prožívám úzké spojení s Bohem. Člověk, který toto spojení má, když má chvíli klid. Nemusí se poflakovat ani ohlušovat horečnou činností. Přitom se učí lépe znát sám sebe, a pak si může velmi dobře stanovit životní cíle. Mám to vyzkoušené. Prof. Dr. Notker Wolf, OSB z knihy Prokletý mobil

SMRAD V TRAMVAJI

Jen co jsem do tramvaje na pražském Malostranském náměstí nastoupil a posadil se na volné místo, ucítil jsem ten van. Zápach bezdomovectví. Těžký odér dlouhých dnů nebo spíš týdnů bez vody, který se nám, takzvaným spořádaným lidem, usazuje v chřípí a drží se v něm dávno poté, co se vzdálíte od epicentra toho pronikavého, kyselého, šťavnatého smradu, té esence sociálního propadu.

Chouhla se - zády ke všem - na konci té řady sedadel, do níž jsem si přisedl. Ti, kteří se usazovali na protější sedadla, vzápětí zase znechuceně vstávali, tramvaj byla polo-prázdná a bylo kam odejít. Maminka, jež na sedadlo vedle mě posadila tak tříletého syna, odvracela hlavu a před ústa si dala límeček od bundy, aby odér filtrovala. „Tohle sem nemají pouštět,“ poznamenala k nám spolutrpicím. „Smrdí to tady, co?“ řekl jsem tomu jejímu chlapečkovi. „Hm,“ přikývl klučina vážně a rozhlížel se, odkud „to“ jde.

Ale naproti mně seděla mladá žena s hezkým, oduševnělým obličejem. Džiny, bunda, kabelka. Nenápadně pěkný typ. Stoicky závanům odolávala. Dělal jsem směrem k ní jakési úšklebky ve stylu: „To je co?“ Nereagovala.

Po několika stanicích, u Anděla, vstala a chystala se vystoupit. Měl jsem stejnou cestu a šel ke dveřím za ní. Jemně se dotkla čpící ženy, která k ní unaveně zvedla tmavé oči své mladé, ale zašedlé tváře. Vložila jí do klína složenou dvousetkorunu, cosi jí tiše řekla a vystoupila. Na refýži jsem se za ni obdivně díval, snad jí chtěl i něco říct. Ale bylo mi trapně.

Josef Chuchma, MFDNES, 22.05.2010

Kritik politiků se nedokáže domluvit s manželkou,
volič komunistů svobodně podniká,
otec darebáka obviňuje učitele,
zastávkyně práv zvířat jde na potrat,
laik poučuje odborníka,
zločinec kritizuje zákony,
lékař holdující alkoholu léčí alkoholika,
kuřák poučuje o škodlivosti cigaret
astmatika,
ateista touží po svatebním obřadu v kostele,
katolík se řídí horoskopem,
starý levičák kandiduje za pravicovou stranu,
v base sedí kapsář za ukradenou peněženku,
svobodě se těší tunelář s nakradenými miliony,
několikrát rozvedený sukničkář školí žáky v předmanželské výchově,
odpůrce církve chodí na půlnoční,
kozel dělá zahradníka,
svět se ještě točí,
zdravý rozum stojí
a logika dostává „na frak“.

MUDr. Max Kašparů

RODINA

ODPUŠTĚNÍ A JEHO VÝZNAM V PARTNERSTVÍ

„Odpuštění je způsob, jak zabránit, aby nám minulost diktovala, jak má vypadat budoucnost.“ Zmíněný citát Hustona Smitha platí na sto procent i v partnerském vztahu. Je dobré vědět, že odpuštění začíná v nás samotných. Pokud totiž neodpustíme sami sobě, nejsme schopni se pohnout z místa.

Marek se se svou partnerkou často hádá. Vzájemně si stále něco vyčítají, trpí křivdami a nespravedlnostmi – a mají vůči sobě navzájem obrovské pocity viny. Marek je už zoufalý. Neví, jak se chovat, aby byli s Janou opět společně šťastní. Jeho partnerka ho přivede na zajímavou myšlenku, jestli vše nemůže souviset s tím, že Marek má dodnes problém akceptovat rozvod rodičů, k němuž došlo, když mu bylo asi dvanáct let.

Společně s Markem se v individuálních sezeních věnujeme jeho dřívějším pocitům spojených s otcem. Uvědomuje si, že má problém najít svoji roli muže, neví, jak vlastně má správný partner vypadat. Zjišťuje, že stále hodně zazlívá otci, že odešel, že má zlost, protože neměl mužský vzor a vyrůstal výhradně mezi ženami. Dokonce měl pocit, že musí matku často chránit a obhajovat její stanovisko vůči otci.

Proces odžívání emocí vzteku, zloby, hněvu a výčitek vůči otci byl u Marka poměrně dlouhý – ani si neuvědomoval, že je celou tu dobu v sobě má. Až nakonec byl schopen nahlédnout i otcovy důvody, pochopit částečně jeho jednání a chtěl mu odpustit. Vše pro něj bylo spojené s obrovskou lítostí, ale poté následovalo „pročištění“. Marek se najednou cítil mnohem otevřenější pro řešení svého partnerského vztahu. Uvědomil si, že hodně negativních pocitů vůči otci měl tendenci promítat do vztahu s Janou. Díky tomu, že si tyto pocity pojmenoval a odžil, je nyní schopen vnímat společný vztah skutečněji a plněji. Snaží se být citlivější ke svým současným prožitkům.

Zranění ve vztahu a související krize

Zranění z minulosti mohou zasahovat do našeho současného života a odpuštění i jeho protipól neodpuštění jsou součástí vztahů odnepaměti. Čím blíže si lidé jsou, tím jsou k sobě otevřenější, a také více zranitelní. Proto může docházet ke konfliktům. Někdo se raději druhému příliš neotevřívá, neboť se právě tohoto zranění obává.

Každé partnerství se někdy ocitne v krizi, důležité je, jak se k ní partneri postaví a jakou míru odpuštění budou ochotni investovat. Láska se někdy může zvrátit v nenávisť, zpravidla však nebývají situace tak vyhrocené. Partnery zraňuje, že nejsou naplňovány jejich potřeby a přání – a mohou se vůči sobě stávat nepřijemnými. Přibývá

sporů a hádek, nebo naopak mohou výtky či urážky „tíše polykat“. Ty pak narostou do takových rozměrů, až k sobě oba cítí vzájemnou nechuť, nepříjemnosti si oplácejí (často též nevědomě). Pokud se partner snaží vlastní negativní pocity okamžitě vyjádřit, někdy přispěje k „pročištění vzduchu“, jindy může konflikt prohloubit.

Odpuštění v partnerství nemusí být spojené jen s velkou krizí typu nevěry, často je potřebné i ve zdánlivých maličkostech, jež jeden nebere vážně, nevěnuje jim pozornost, neví, jak jsou pro druhého důležité. Nebo nedokáže naslouchat a otevřeně komunikovat, sdílet pocity, je příliš zaměstnan sám sebou, prací či svými koníčky. Nezdídka se jedná i o zraňování způsobené nadměrným očekáváním partnera.

Je však důležité uvědomit si i vlastní hranice – co ještě jsme, či nejsme schopni akceptovat. V podstatě vymezit hranici mezi odpouštěním a citovým vydíráním nebo tím, zda si nenecháváme partnerem ubližovat.

Foto: Standa Navrátil

Co hraje roli v odpuštění

Lidé jsou zranitelnější v emočně vypjatých životních obdobích (tzv. krize třicátníků, krize středního věku, „odlet dětí z hnízda“, přechod do důchodu). Jak se člověk vyrovná s krizí či křivdou, záleží také na zkušenostech, jimiž prošel, na jeho hodnotách, postojích, výchově a vlastním sebepojetí.

Řada lidí si do dospělosti uchovává ublížené „vnitřní dítě“, zejména pokud je rodiče dostatečně nepodporovali, hodně je kritizovali, napomínali, přikazovali. Jiní jsou naučení své emoce polykat, mají sklon k vytěšňování (často trpí i somatickými problémy bez zřejmého důvodu).

To vše má vliv na naši schopnost odpouštět – odpuštění jsou nejsnáze schopni lidé osobnostně zralí s přiměřenou sebedůvěrou, protože dokážou akceptovat určité chyby druhých, aniž by to narušilo jejich sebeobraz, integritu a sebeuctu. Lidé až přehnaně citliví k osobním zraněním, kritice a zahanbení mají většinou velký problém s odpouštěním. Konkrétní dopad na partnerství je potom jasný – takoví partneri se zmítají v hádkách, nedorozuměních či je jejich vztah poznamenán tichým polykáním křivd. Potlačování zlosti, pocitů a potřeb vede postupně k psychoso-

matickým problémům. S těmito osobnostními charakteristikami lze terapeuticky pracovat, pokud si jich ovšem dotyčný je vědom.

Proces odpuštění

Jak bude proces odpuštění dlouhý, vždy záleží na tom, jak je zranění hluboké. Nejdříve hraje roli uvědomění si pocitů vzniklých jako reakce na křivdu – hněv, smutek, vztek, bezmoc či strach. K pojmenování vzniklých pocitů je potřeba se zastavit a uvědomit si, co vlastně člověk cítí.

V dalším kroku je dobré si ujasnit, do jaké míry nám ublížil partner a do jaké míry se jedná o vlastní přecitlivělost. Nejedná se náhodou o ránu do „citlivého místa“? (To bychom měli umět nejen pojmenovat, dávat si na ně pozor, ale pokusit se je i řešit). V další fázi odpuštění je důležité jasné a konkrétní pojmenování křivdy i možností řešení. Poté by mělo následovat racionální rozhodnutí, že chci partnerovi odpustit.

Nejtěžší závěrečnou částí tohoto procesu je však odpuštění emocí, uzdravení emocí a znovunalezení vnitřního klidu a harmonie. Z praxe vnímám, že je často pro partnery těžké si vzájemně projevit respekt, úctu a odhalit své city. Pokud jeden z nich nebere vážně emoce druhého a jeho osobu obecně, je daleko těžší komunikovat o svých pocitech i „emočně odpustit“. Ideální je, pokud odpuštění může probíhat v kontaktu s osobou, které člověk odpouští. Ale někdy to není možné a pak je dobré, když člověk emoce spojené s odpuštěním zvládne sám, nejlépe za pomoci blízkého přítele, terapeuta apod.

Zapomenout nestačí

Pokud se partneri snaží na událost pouze zapomenout, nelze to považovat za odpuštění ani za vyřešení situace. Je třeba vždy i malá zranění a nedorozumění ve vztahu společně sdílet, volit jasná slova, vymezit se (což může být bolestivé pro oba) a vyjasnit si situaci, „nezametat problémy pod koberec“. Věcná výměna názorů je zkrátka nutná. Samotnému faktu odpuštění velmi napomůže, pokud partner lituje záležitosti, již druhého zranil. Někdy se doporučuje i „léčba dotykem“. Příkoří se často odbourávají objetím, žádostí o nápravu atd.

Jak odpustit a překonat zranění z minulosti:

- Uvědomit si minulé zranění a jasně je formulovat.
- Přiznat si pocity, které se k této události vážnou (hněv, zlost, lítost, smutek, strach atd.).
- Uvědomit si nakolik naše přecitlivělost a citlivá místa mohla hrát roli v této záležitosti.
- Rozumové rozhodnutí, že chceme odpustit.
- Emoční odpuštění - odžít si emoci, znovunastolení harmonie.

Psychologie dnes květen 2010

JÁ UŽ DOSTAL TOLIK ...

Kdo jej zná, oceňuje na něm jeho stálý smysl pro humor. Přitom umí říkat, co si myslí. Člověk ale přitom ví, že radost z Krista je to, co stojí za jeho životem.

Po válce v roce 1945 jste se jako čtrnáctiletý přihlásil ke studiu na velehradském gymnáziu a pak po čtyřech letech k jezuitům i vstoupil. Co vás k tomu vedlo?

Jako zbožný katolický hoch jsem četl v novinách, že budou na Velehradě exercicie pro středoškoláky. Přihlásil jsem se, byly o prázdninách 1945. A tam jsem zjistil, že se tam otvírá gymnázium. Tak jsem nemeškal a odhlásil jsem se z gymnázia v Brně a přešel jsem na Velehrad, kde jsem začal studovat 1. září 1945. Tehdy mě oslovil jezuita František Mikulášek, který nám exercicie dával. To byl mladý kněz, působil podmanivě, jak slovy, tak zjevem, hezký člověk. Potom na gymnáziu byl naším prefektem Tomáš Špidlík a spousta výrazných osobností.

A něco na sv. Ignáci Vás zaujalo?

O něm jsem věděl pendrek. Já jsem věděl, že je tady jezuitský řád – „mocná bašta církve“. Ale konkrétní lidé jsou vždycky bližší, svatí jsou staletí zpátky. Až na Velehradě jsem se dovídal, kdo je sv. Ignác. Mne zaujali živí lidé.

V noviciátě jste pobýli jenom půl roku – 13. dubna 1950 komunisté kláštery zavřeli. Co s vámi bylo pak?

Byli jsme internováni nejprve v Bohosudově a pak nás poslali na stavbu přehrady v Klíčavě. Byl jsem tam rok, do 9. května 1951, kdy nás propustili domů.

V Bohosudově to vypadalo ještě jako noviciát?

Ten pokračoval stále. My jsme po propuštění do civilu skládali sliby jako na konci noviciátu. Roku 1951, bylo nás asi osm nebo deset, v kapli šedých sester v Brně, jsme skládali sliby, samozřejmě tajně. Sliby přijímal pater Karel Šupa z pověření provinciála. Provinciál Šilhan byl už dávno ve vězení.

Co následovalo po propuštění z internace?

Nejdřív jsem musel narukovat k PTP. Začal jsem v Mímoni a přes různé štace jsem skončil v Karlových Varech, odkud jsem šel do civilu 30. listopadu 1954. Pak jsem dělal ve fabrice, doma v Brně. Jako nádeník jsem vážil chlapům železo na váze, vydával jim železné tyče. Když v roce 1959 začali v Brně zavírat jezuitu, tak jsem utekl do Třince do železáren. Šel jsem tam na brigádu, kde jsem dělal rok, než si to v StB předali a 10. května 1960 mě tam zatklí.

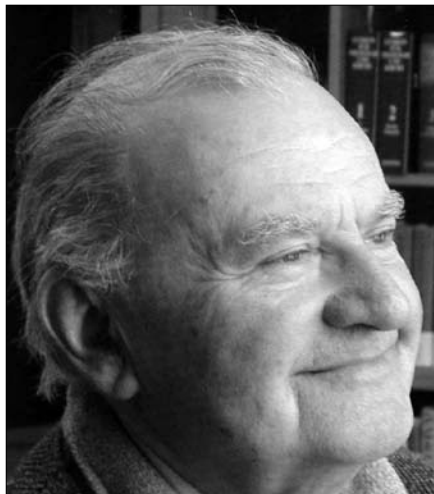
V Ostravě tehdy také dělali zátah na jezuitu...

Já dostal málo, dva roky. Z domova mi napsali velmi pěkný posudek, nějaký komunist, který byl s tátou kamarád, napsal, že nic nechápe, že jsem z dělnické rodiny, nemajetný, a ze železáren napsali, že jsem členem brigády socialistické práce, což nebyla pravda, a že jsem plnil nad sto procent své

úkoly. Chtěli mi pomoci. I mistr mě skrýval. Když pro mě estébáci 10. května přišli, říkal, že neví, kde jsem – v železárnách bylo těžké najít člověka, to je gigantický podnik. Takže mi to pomohlo, mohl jsem si zabalit věci, poslat je matce, a pak jsem se na to duchovně a tělesně připravil. A 11. května pak pro mne přišli. Takže i ten mistr, i když to byl komunist, mi pomohl.

Tehdy Vás královéhradecký biskup Otčenášek ve vězení vysvětil...

To bylo v kriminále ve Valdicích. Tehdy biskup Otčenášek povídal: „Co bude s tebou?“, a já říkal: „No asi nic.“ Domluvili jsme se, že když mě vysvětlí, že budu potom sloužit v jeho diecézi. To se tehdy lehce slibovalo, my jsme nevěřili v žádný převrat. Ale pak přišel rok 1968 a opravdu mě v r. 1969, když jsem se vrátil z Innsbrucku, provinciál Šilhan do Hradce Králové poslal. Respektoval, co jsem Otčenášekovi slíbil. Tehdy nás bylo v Hradci asi pět nebo šest, jezuité zakládali rezidence, kterou pak soudruzi rozehnali během tří měsíců, když pak byla normalizace. V kriminále jsem byl Otčenášekovi za svěcení vděčný, už jsem byl starej kořen.

Před vysvěcením na kněze jste musel projít nějakou teologickou formací?

Celou řadu zkoušek jsem skládal v kriminále. Tam byli jednak jezuité a další: prof. Hanus ze Slovenska, Josef Zvěřina a dr. Mandl, Oto Mádr, čili tam bylo dost těchto pánů. Tam se naplno studovalo, já jsem rád chodil např. na přednášky o Teilhardu de Chardinovi, o kterém přednášeli Jano Dieška a Jaroslav Vrbenský, ten je dnes redaktorem Vyšehradu.

Už předtím, než mě zavřeli, když jsem v 50. letech dělal ve fabrice, tak jsme studovali základy filozofie. Pater Pavlík nám dal témata a materiály ke studiu, mne při tom vedl Josef Böhm, který žil v Brně. Taky jsme občas za někým jezdili, třeba za paterem Konečným. V kriminále ve Valdicích mě pak doučoval Petr Ondok, to byl vynikající filozof a polyglot. Dělali jsme u brusu a vždycky jsme se střídali tak, že ten, kdo někoho vyučoval, tak s ním osm hodin pracoval. To byla vynikající škola. Když jsem přišel do Innsbrucku, věděl jsem z dogmatiky daleko víc, než studenti tam. A to jsem nebyl

žádné lúmen. To bylo díky těmto pánům.

Jak jste ten výjezd do světa, do Innsbrucku, prožíval?

To bylo v r. 1968, když nás otec Šilhan do Innsbrucku poslal. Vyšli nám tam velice vstříc, někteří profesori nám dost ulevovali, to musím doznat. Byl tam prof. Jungmann, úžasný člověk, tehdy už na penzi, a pod jeho vedením se tehdy připravovala nová pokoncilní liturgie. S ním jsme koncebrovali a pak snídali, a tak mám z první ruky celou tu historii liturgické reformy, nikoliv, jak to říkají lefebvrísti, že to dělali evangelisti pastoři.

První mši jste sloužil v kriminále?

Ne, kdepak, to Otčenášek nechtěl. Tam sloužili mši jen někteří, a ti pak rozdávali přijímání ostatním. Ne každý tam celebroid. To bylo jednak kvůli bezpečnosti, a pak i kvůli důstojnosti mše. Někteří se v kriminále na ni ani neuměli soustředit. Když jsem vyšel ven, tak jsem pak sloužil různě načerno, pro nějaké lidi, třeba v lese. Primici jsem pak měl až po návratu z Innsbrucku někdy začátkem října 1969. To už jsem přijel z Hradce, sedm let už jsem byl knězem. To byla ta slavná venkovská moravská primice.

Jak jste se dostal do Trutnova?

Když po třech měsících rozehnali komunitu v Hradci, byl jsem v těžké situaci. Kapitulní vikář Jonáš nevěděl, co se mnou. „Jste jezuita, vrátil jste se ze Západu, byl jste zavřenej, máte špatný posudek, co s vámi?“ Tak 4. listopadu udělal hostinu a mně poručil, abych krajskému tajemníkovi naléval Metaxu, jen jemu a nikomu jinému, a druhý den mi kapitulní vikář říkal: „Je to dobré, vlíchl jste se mu, líbil jste se mu, a říkal, že Vás vezme, když se za Vás zaručím, ale musíte do pohraničí a k „mírovému“ duchovnímu a do slabý farnosti.“ Což Jonáš vyřešil kulantně tím, že mě poslal do Trutnova-Poříčí. Děkan v Trutnově byl papirovej „mírovej“, protože tehdy to teprve začínalo (prorežimní organizace Pacem in terris). On to sice podepsal, ale v životě nebyl na žádné schůzi, byl to kněz věrný církvi, já jsem svědek. V Poříčí jsem samostatně bydlel, v Trutnově jsem byl kaplanem, to je 30 tisíc obyvatel, a tam jsem se mohl vyřádit. Takže to Jonáš s tím tajemníkem docela skouel. To chci říct na margo těch kapitulních vikářů, že oni seděli na dvou židlích.

V Poříčí jsem zůstal až do Nového roku 1987, tedy plných 17 let. Ale nemysli si, měsíčně jsem měl na krku StB. Buď ke mně přijeli, nebo mě předvolali, nebo mi telefonovali, nebo se na mne ptali, nebo mě odvezli na neznámé místo, jak se to dělalo, a tam chtěli spolupráci a řvali, a tak já jsem řval na ně ještě více.

Po listopadu '89 jste se pak dostal do Rychnova nad Kněžnou. Jak na Rychnov vzpomínáte?

Z Rychnova mám dodnes pod postelí velikou škatuli a v ní pětadvacet krásných fotografií. Každá mladá rodina mi napsala na rozloučnou povídání o sobě a o dětech. Rychnov jako

farnost, to je poměrně malé město, 12 tisíc obyvatel, ale bylo tam to jádro farnosti, 25 mladých rodin, a to bylo vynikající – sedmdesát dětí na náboženství, sto skautů, dodnes mají tábory, padesát holek a padesát kluků. To byla krásná farnost, velice kompaktní. V kostele v neděli sice asi jen dvě stě lidí, ale že tam bylo to jádro, kočárky a malé děti, to bylo potěšující.

V Rychnově jste také psal do místního zpravodaje různé sloupky. Jak jste se k tomu dostal?

Dělali jsme generální opravu děkan-ského kostela. A protože jsem s městem dobře vycházel, tak mi polovičku opravy zaplatilo město Rychnov. Jednou pak za mnou přišli zastupitelé, abych do rychnovských novin něco napsal. Tak jsem si povídal: „Co bych nenapsal? Když jsme museli 40 let držet hubu.“ Psal jsem takové sloupečky, aby to bylo krátké, poněvadž dlouhého nikdo nečte. Psal jsem měsíčně, aby to četli i nevěrci a komunisti. K sedmdesátinám mi potom z těch sloupků vydali malinkou knížečku, jmenovalo se to Život za mnou. Tuhle knížku, kde bylo jen pár těch povídaček, viděl pak nějaký tiskař z Ústí nad Orlicí. Rozhodl se vydat všechny mé sloupky, které si na městském úřadě v Rychnově vyžádal. Tak vydal knížečku Musíš výš. Vyšlo to dvakrát (2004 a 2007), a už je to rozebraný. Já z toho ale nic nemám, žádné peníze. Já jsem řekl tomu hochovi, ať to udělá levně, že nechci žádné peníze, takže to pak stálo nějakých 130 – 140 korun.

Jaký byl Váš návrat do Trutnova?

Jsem v důchodu, bydlím v paneláku, za léta prožitá v Trutnově mě tady znají, tady jsem začínal, to už je sedmadvacátý rok na Trutnovsku. Mám tady mraky přátel, a taky různé po světě. Lidé mi furt píší, že četli mou knížku, že byli na exerciciích, jezdil jsem po světě, dával jsem všelijaké besedy a přednášky, tak já mám furt plný stůl dopisů. Odpovím ručně, tak mě to zabere moc času.

V Marianu v Janských Lázních dávám každý rok několikrát exercicie. A v Albeřicích jsem každý týden. Tam je dům YMCA, kde si dělají chlapi sami manželská setkání pro lidi z celé republiky. Když tam máš padesát chlapů, kteří si sami dávají přednášky o manželství, tak to je úžasné, to já bych nikdy nesvedl. Já jenom zpodobám. To jsou jiné zpovědi, než na Hostyně za tři minutky. To jsou zpovědi na půl hodiny, hodinu, dvě hodiny, poněvadž tam chodí lidé, které přivede nějaký kamarád, tam se dějí velké věci. Jako kněz tam jezdím víceméně jenom já, tak tam jsem naprosto vytížen.

Za život jsem už dostal tolik..., že bych to měl napsat, aby aspoň po smrti zůstalo nějaké svědectví.

*rozmlouval Petr Havlíček SJ,
bulletin Jezuité 1/2010*

Foto: Vladimír Citrak

Sen

Jednou v noci se mi zdál sen, i když jsem nespal.

„Řekni mi, božstvo, kde je má milá? Chci za ní. Dej mi cestu.“

„Cesta, po které za ní chceš jít, je cesta, po níž chce ona přijít za tebou. Kdybych ji dal tobě, nemohla by přijít.“

„Stačí, když za ní půjdu já.“

„Kdybych ti dal cestu, po níž chce ona přijít za tebou, vydala by se jinudy. Nesetkali byste se.“

„Tak dej cestu jí.“

„To by bylo stejné jako dát ji tobě. Každý člověk má svou vlastní cestu.“

„Co mám tedy dělat, abych se s ní setkal?“

„Sám sebe dej cestě tam, kam chceš. Neleň a jdi.“

„Rád bych. Ale jak se dostanu přes vysoké hory, přes hluboké řeky?“

A božstvo pravilo. „Když tedy nejsi schopen obětovat sám sebe, dám ti ji. Jen se k ní přitiskni.“ A dalo mi ji do náruče.

Pevně jsem ji objal. Až mě srdce zabořelo.

Mé paže však svíraly jen prázdnotu. A ta mne obklopila.

*Manhe Han Jong-un, z milostné poezie
korejského buddhistického mnicha*

■ *Jan Rybář (nar. 1931 v Brně) vstoupil po studiích na velehradském gymnáziu v roce 1949 do noviciátu jezuitského řádu. Po roční internaci v Bohosudově sloužil v Pomocných technických praporech, později pracoval v továrně na elektropřístroje v Brně. V r. 1960 byl zatčen a odsouzen na dva roky, které prožil ve Valdicích. Zde byl r. 1962 tajně vysvěcen na kněze. Po Pražském jaru 1968 rok dokončoval studia teologie v rakouském Innsbrucku. V sedmdesátých a osmdesátých letech působil jako kněz v Podkrkonoší v Trutnově-Poříčí a Janských Lázních. Od roku 1990 do roku 2004 byl děkanem v Rychnově nad Kněžnou. Nyní žije na odpočinku v Trutnově, vypomáhá v duchovní správě a vede exercicie.*

Při pohledu na oblouk šavle

Častokrát litujem, že slovo bezmocně před hloubkou myšlenek pojednou zastaví se.

Dnes tváří v tvář na sebe hledíme.

Jak vyjádříti však tajné stezičky srdce?

*Liou Jü-si, Čínská poezie
z doby dynastie Tchang 7.-9. stol.*

K přípravě na bohoslužby o nedělích a svátcích

sobota 5.6. 19 h. Mistrovice
neděle 6.6. **SLAVNOST TĚLA
A KRVE PÁNĚ**
7.15 h. Letohrad Gn 14,18-20
8.45 h. Lukavice Ž 110
10.15 h. Orlice 1 Kor 11,23-26
Lk 9,11b-17

pátek 11.6. **Slavnost Nejsv. Srdce Ježíšova**

sobota 12.6. 19 h. Lukavice
neděle 13.6. 11. v mezidobí
7.15 h. Letohrad 2 Sam 12,7-10.13
8.45 h. Mistrovice Ž 32
10.15 h. Orlice Gal 2,16.19-21
Lk 7,36-8.3

sobota 19.6. 19 h. Mistrovice
neděle 20.6. 12. v mezidobí
7.15 h. Letohrad Iz 49,1-6
8.45 h. Lukavice Ž 139
10.15 h. Orlice Skt 13,22-26
Lk 1,57-66.80

čtvrtek 24.6. **Slavnost Naroz. Jana Křtít.**

sobota 26.6. 19 h. Lukavice
neděle 27.6. 13. v mezidobí
v Mistrovicích poutní slavnost
7.15 h. Letohrad 1 Král 19,16b.1921
8.45 h. Mistrovice Ž 16
10.15 h. Orlice Gal 5,1-13-18
Lk 9,51-62

úterý 29.6. **Slavnost sv. Petra a Pavla, apoštolů**

sobota 3.7. 19 h. Mistrovice
neděle 4.7. 14. v mezidobí
7.15 h. Letohrad Iz 66,10-14c
8.45 h. Lukavice Ž 66
10.15 h. Orlice Gal 6,14-18
Lk 10,1-12.17-20

čtvrtek 5.7. **Slavnost sv. Cyrila a Metoděje, patronů Evropy**

sobota 10.7. 19 h. Lukavice
neděle 11.7. 15. v mezidobí
7.15 h. Letohrad Dt 30,10-14
8.45 h. Mistrovice Ž 69
10.15 h. Orlice Kol 1,15-20
Lk 10,25-37

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv. Václava v Letohradě

Adresa redakce: Václavské náměstí 57, 561 51 Letohrad • Redakce: Iva Marková, Miloslava Šejvlová, Václav Vacek, jazyková úprava Jana Kalousková, e-mail: ivamarkova@tiscali.cz • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz
Registřikové č. MK ČR E 12797 • Sazba: JPG, Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741